

Практичне заняття №7

Тема: Учитель історії у допоміжній школі.

План:

1. Професіограма вчителя історії.
2. Готовність до впровадження особистісно орієнтованого навчання.
3. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності.

1. Професіограма вчителя історії.

Щоб бути вчителем, який відповідає вимогам часу, щоб готувати гідну молоду зміну громадян, потрібно глибоко розбиратися в тих перетвореннях, які відбуваються в нашій країні.

Повне і глибоке засвоєння профілюючих наук з будь-якої спеціальності вчителя є необхідною умовою викладання предмета в школі на сучасному науковому рівні. Однак навіть найсумлінніше засвоєння наукових істин з свого профілю знань ще не робить людину вчителем.

Щоб одержані знання успішно передавалися школярам відповідного віку, слід добре засвоїти закономірності процесу навчання і виховання. Необхідно знати, за яких умов, які методи навчання найбільш ефективні. Слід навчитися правильно будувати уроки, застосовувати наочні посібники, використовувати прилади, технічні засоби навчання і багато іншого. Ключі від цієї дорогоцінної методичної скриньки містяться в педагогіці, психології та в окремій методиці викладання відповідного предмета. Для вчителя-дефектолога визначальними є ґрунтовні знання із корекційної психопедагогіки, спеціальної психології та спеціальної методики навчання певного предмету.

Як науки суспільного циклу, так і спеціального педагогічного не стоять на місці, вони постійно розвиваються. Кількість наукової інформації збільшується нині зі швидкістю урагану. Через кожних 7-10 років ця кількість збільшується вдвічі.

Ні ВНЗ, ні школа не можуть тепер дати запасу знань на довгі роки. Тому завдання полягає в тому, щоб навчитися поповнювати їх самостійно, бути готовим навчити цього ж школярів. І річ тут не стільки в простому засвоєнні готових висновків, скільки в умінні здобувати самостійними дослідженнями знання. А це потребує вільного володіння і загальними законами пізнання, і методами наукового дослідження, типовими для відповідної науки, зокрема наук педагогічного циклу.

Учительська діяльність має творчий характер. Навчання і виховання не може здійснюватися за готовими рецептами. Щоб визначити правильні засоби педагогічного впливу на колектив чи особистість, доводиться проводити глибокі всебічні дослідження кожної конкретної педагогічної ситуації та добирати певні педагогічні засоби.

Необхідні знання для роботи з класним колективом, з окремими школярами накопичуються під час вивчення курсів педагогіки і психології, основ педагогічної майстерності, а практичний досвід педагогічних досліджень

і застосування одержаних знань – у процесі проходження різних видів педагогічної практики.

В Україні зараз немало педагогів-майстрів своєї справи, заслужених учителів, і на них рівняються молоді педагоги.

При визначенні рівня професіоналізму користуються різними поняттям *професіограма*.

Професіограма – опис техніко-технологічних, економічних, правових характеристик конкретної діяльності й професійно-значущих медичних, психологічних і педагогічних показників і протипоказань до роботи.

Професіограма – система вимог, які ставить професія до людини, у ній відображені морально-психологічні риси, які є необхідними для майбутньої навчально-виховної роботи з дітьми і які слід розвивати у процесі самовиховання і виховання у стінах ВНЗ.

Професіограма є своєрідним паспортом, який містить сукупність особистісних якостей, педагогічних і спеціальних знань і умінь, необхідних для вчителя. У стандарті вищої педагогічної освіти визначена кваліфікаційна характеристика, що містить опис готовності до здійснення навчання й виховання учнів з обліком специфіки досліджуваного предмета, а також перелік професійних знань, необхідних для вирішення педагогічних, науково-методичних й організаційно-управлінських завдань.

Професіонал, насамперед, усвідомлює зміст своєї діяльності, розуміє роль навчального предмета історії в розвитку індивідуальності учня, усвідомлює цінності історичного досвіду для пізнання сьогодення й прогнозування майбутнього. Зміст історії як навчального предмета полягає в тому, що дитина повинна навчитися оцінювати минуле під кутом зору сьогодення й робити усвідомлений вибір між добром і злом, честю й безчестям. Без персональної відповіді на ці питання професійний портрет буде неповним.

Дослідження багатьох вчених (Н.В. Кузьміна, В.О. Сластьонін, О.І. Пометун) переконливо доводять, що в навчально-виховному процесі виявляють себе взаємопов'язані **функції вчителя історії**:

- діагностична – вміння здійснити оцінку знань, умінь та навичок учня. його вихованості та розвитку як факторів, які сприяють успішному здійсненню цілей освіти;

- організаційно-прогностична – визначення цілей навчального процесу, вміння прогнозувати хід навчання, рівня розвитку особистості учня;

- конструктивно-проектувальна – проектування методів і засобів організації діяльності учнів, створювати особистісно-розвивальне середовище з метою удосконалення здібностей учнів, вміння враховувати потреби та інтереси учнів;

- організаторська – уміння організувати діяльність колективу, залучати учнів до різних видів діяльності;

- інформаційно-пояснювальна – ґрунтовне володіння вчителем своїм предметом як умова доступного та якісного пояснення, інформування учнів;

- комунікативно-стимулююча – вплив особистості вчителя на розвиток особистості учня, вміння налагодити доброзичливі, партнерські стосунки з учнями;

- аналітико-оцінна – необхідність аналізувати результати навчально-виховного процесу, вносити в нього необхідні корективи, порівнювати результати з цілями та завданнями навчання;

- дослідницько-творча – уміння творчо використовувати передовий педагогічний досвід, розробляти власні підходи до навчально-виховного процесу з метою його удосконалення.

З реалізацією цих функцій безпосередньо пов'язаний і комплекс умінь вчителя історії, зумовлений ними.

Слід зазначити, що розвиток професійної майстерності можливий тільки через розвиток індивідуального стилю. Збагачення й розвиток стилю викладання приводить до зміни професійних якостей, які забезпечують зміщення акцентів у діяльності вчителя історії із процесу засвоєння історичних фактів на процес створення умов для розвитку в учня особистого способу орієнтації в історичному минулому.

Таким чином, **учитель історії (професіонал)** – це людина, здатна вибудувати траєкторію свого духовного й особистісного професійного розвитку, пов'язаного з освоєнням і вибором культурних змістів історичного розвитку, самовизначенням у системі цінностей педагогічної діяльності.

Провідне місце у професіограмі вчителя посідає спрямованість його особистості, тобто мотиваційна зумовленість його дій, вчинків, усієї поведінки. **Гуманістична спрямованість особистості вчителя** – це стійка мотивація формування особистості учня, її всебічного гармонійного розвитку, ставлення до дитини як до найвищої цінності, визнання її права на вільний розвиток і прояв своїх здібностей.

У професіограмі відбиті морально-психологічні риси, необхідні для майбутньої навчальної і виховної роботи з дітьми, які слід розвивати в процесі самовиховання і виховання під час навчання у ВНЗ та роботи за фахом, та різноманітні компетентності.

Для прикладу можна навести професіограму вчителя (за основу взяті професіограми В. О. Сластьоніна, Є. І. Антипової, М. І. Болдирєва).

1. Якості особистості:

Суспільної спрямованості:

– науковий світогляд, потреби передової людини;
– громадянська зрілість і активність, обізнаність із подіями світового і місцевого життя;

– загальнолюдські моральні риси та якості;
– прагнення до висот своєї професії;
– загальна ерудиція, начитаність.

Професійно-педагогічної спрямованості:

– компетентність;
– захопленість професією;
– висока професійна працездатність;

- любов до дітей, гуманне ставлення до них;
- уміння вести психолога-педагогічні спостереження, вивчати учнів та дитячі колективи;
- вимогливість до себе й до учнів, наполегливість, цілеспрямованість;
- справедливість;
- тактовність;
- витримка, терплячість, самовладання;
- педагогічний такт, чуйність, щирість;
- самокритичність, скромність, самооцінка;
- винахідливість, твердість і послідовність у словах і діях;
- педагогічна уява, оптимізм;
- комунікативність, виразна мова;
- зібраність, акуратність і зовнішня охайність.

2. Вимоги до психолого-педагогічної підготовки:

Знання: – основ методології;

- психолого-педагогічні;
- анатомо-фізіолого-гігієнічні;
- теорії і методики виховання;
- змісту навчального предмета й методики його викладання;
- індивідуально-психологічних особливостей особи на різних вікових етапах;
- методики індивідуальної роботи та роботи з дитячими і молодіжними колективами;
- змісту і методів роботи з батьками та громадськістю;
- політики, історії, краєзнавства, літератури та мистецтва, моралі, етики, естетики, релігії, права, техніки і культури.

Для вчителя-дефектолога: - знання особливостей розвитку дітей із психофізичними порушеннями, специфіки їх пізнавальної сфери;

- змісту і методів командної роботи у психолого-педагогічному супроводі навчання дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному закладі;
- методики організації корекційно-розвиткової роботи;
- спеціальної методики навчання історії.

Уміння і навички.

Конструктивні: – планувати навчальну й виховну роботу;

- відбирати, аналізувати й синтезувати навчальний програмовий матеріал, здійснювати дидактичну переробку складного матеріалу;
- творчо й обґрунтовано будувати організаційно-педагогічну і логіко-педагогічну структуру уроку;
- планувати систему перспективних ліній у розвитку окремої особистості та колективу;
- здійснювати індивідуальну програму виховання учня.

Організаторські: – виявляти й організовувати актив класу, керувати ним у різних умовах;

- організовувати різні види колективної та індивідуальної діяльності учнів, розвивати їхню активність;

- здійснювати контроль в розумовому розвитку учнів;
- здійснювати контроль у виконанні доручень учнями;
- здійснювати керівництво учнівськими організаціями;
- організувати роботу з батьками та громадськістю.

Комунікативні: – встановлювати педагогічне доцільні відносини з учнями, батьками, учителями; регулювати внутрішньокolleктивні та між колективні відносини;

- знаходити потрібні форми спілкування з учнями й батьками;
- передбачати результат педагогічної дії на відносини з учнями

Дослідницькі: – вивчати індивідуальні особливості учнів

- критично оцінювати свій досвід, результати своєї діяльності;
- усвідомлено вдосконалювати педагогічну майстерність, самоосвіту та самовиховання;
- використовувати в роботі психолого-педагогічні дослідження, передовий педагогічний досвід;
- прогнозувати використовувані засоби і методи роботи.

У міру становлення професіоналізму можливі деформації. Серед них можна назвати наступні: духовне окостеніння, соціальна ізоляція, авторитарність й амбіційність, рутинність і формалізм, консерватизм. Учитель повинен уміти справлятися із цими негативними проявами, а також із кризою ідентичності (система уявлень про своє життя й про себе як фахівця).

2. Готовність до впровадження особистісно орієнтованого навчання.

Провідною метою історичної освіти в сучасній школі є виховання національно-свідомої, духовно багатой, толерантної, творчої, особистості учня, що здатна до перетворення набутих знань в інструмент творчого освоєння світу. Сьогодні вчитель має подбати про те, щоб сформувати зрілу особистість, яка вміє працювати на результат, здатна до певних соціально значимих досягнень. У цих умовах актуальною є зміна парадигми навчання від репродуктивного навчання до навчання як діяльності, що потребує аналізу, порівняння, оцінних суджень, генерування ідей, висування гіпотез, співробітництва.

За цих умов роль учителя полягає не в передачі готових знань, умінь та навичок учням, а в організації такого процесу навчання, у якому учень спирається на особистий потенціал, включається у спільну діяльність учня та вчителя, що спрямована на індивідуальну самореалізацію та розвиток особистісних якостей учня у ході засвоєння навчального матеріалу, тобто на особистісно-орієнтовані технології навчання. З урахуванням особливостей розвитку пізнавальної сфери учнів з особливими освітніми потребами такий підхід реалізується і в допоміжній школі.

Особистісно орієнтоване навчання – це таке навчання, центром якого є особистість дитини, її самобутність, самоцінність: суб'єктний досвід кожного спочатку розкривається, а потім узгоджується зі змістом освіти.

Мета особистісно орієнтованого навчання є процес психолого-педагогічної допомоги дитині в становленні її суб'єктності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвому самовизначенні.

Завдання:

- розвинути індивідуальні пізнавальні здібності кожної дитини;
- максимально виявити, ініціювати, використати, «окультурити» індивідуальний досвід дитини;
- допомогти особистості пізнати себе, самовизначитись та самореалізуватись, а не формувати попередньо задані якості;
- сформувати в особистості культуру життєдіяльності, яка дає можливість продуктивно будувати своє повсякденне життя, правильно визначати лінії життя.

Реалізація особистісно-орієнтованого підходу на уроках історії в допоміжній школі створює оптимальні умови для формування творчої, розвиненої відповідно до рівня своїх можливостей, свідомої, активної, особистості, у якій сформовані основні предметні компетенції (хронологічна, просторова, інформаційна, мовленнєва, логічна, аксіологічна).

Особистісно-орієнтований підхід передбачає оптимальне поєднання активної та інтерактивної моделей навчання (співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень і вчитель є рівноправними суб'єктами навчального процесу). За таких умов учень є суб'єктом, активним учасником навчально-виховного процесу, комфортність умов навчання покликана стимулювати пізнавальну активність та самостійність учнів, навчання за принципом діалогу «учень – учитель» виховує здатність до взаємодії, створює ситуацію успіху, інтелектуальної спроможності.

Головними засадами діяльності вчителя є урізноманітнення та доцільне поєднання методів викладання (інформаційно-узагальнюючий, пояснювальний, інструктивно-практичний) та методів учіння (частково-пошуковий, продуктивно-практичний, пошуковий), монологічних та діалогічних методів, методів стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності, а також методів контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності. В рамках класно-урочної системи застосовуються фронтальні, групові та індивідуальні форми організації навчання.

Реалізація особистісно-орієнтованого підходу у процесі формування творчої особистості у масовій загальноосвітній школі здійснюється шляхом запровадження інноваційних технологій навчання, інтерактивних форм позакласної роботи (зустрічі, круглі столи, вечори пам'яті, інтелектуальні ігри, науково-практичні конференції), організації екскурсійних заходів, залучення школярів до активної участі у олімпіадах, змаганнях, конкурсах тощо. У допоміжній школі вчитель історії практикує ті методи, які відповідають індивідуальним особливостям школярів.

Запорукою успішного формування творчої особистості учнів є добір різноманітних видів роботи з різними джерелами історичної інформації на уроці: складання плану, тез до навчального тексту, робота з історичною картою, атласом, робота з понятійною базою курсу історії, аналіз історичних

документів, заповнення систематичних, синхроністичних та порівняльних таблиць, виконання тестів, різнорівневих завдань, виконання логічних ланцюжків, складання характеристик видатних діячів, виконання творчих завдань, що потребують власної інтерпретації історичних явищ і процесів, обґрунтування і відстоювання особистої позиції (дискусії).

Інноваційна значущість досвіду втілення особистісно-орієнтованого підходу полягає у можливості оновлення педагогічної системи в таких аспектах:

- «збагачення» функціонального змісту діяльності вчителя та учня через запровадження інтерактивного навчання, дослідницьких методів навчання;
- зміна умов і засобів навчальної праці за рахунок застосування у навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій та систем (мультимедійні засоби, мережа Інтернет, педагогічні програмні засоби);
- зміна форм організації педагогічного процесу через зменшення ваги фронтальних форм діяльності та надання пріоритетності груповим, кооперативним, колективним формам, що об'єктивно сприяє самовираженню та саморозвиткові учасників педагогічного процесу;
- зміна соціально-психологічного клімату – формування партнерських відносин учитель – учень (суб'єкт – суб'єкт) сприяє зниженню психологічної напруги всіх учасників освітнього процесу.

Педагогічні інновації у змісті, навчанні, вихованні, формах і методах, технологіях особистісно-орієнтованого навчання спонукають учнів масових шкіл до самоосвіти та саморозвитку, формують здатність критично мислити й активно діяти, У допоміжній школі елементи зазначених методів також здійснюють позитивний вплив на активність та розвиток учнів.

Для здійснення особистісно-орієнтованого навчання можна застосовувати метод проектів у поєднанні з інформаційно-комунікативними технологіями. Це розширює можливості навчального процесу, дозволяє проводити дослідження, привчає дітей до самостійної дослідницької роботи для здійснення навчальної мети. Метод проектів сприяє формуванню в учнів навичок планування, послідовного мислення та презентування своїх ідей, роботи в команді та індивідуально, визначення пріоритетів, а також виховує почуття особистої відповідальності за виконання взятих на себе зобов'язань.

Застосування комп'ютерних технологій у навчанні вчить учнів самостійно швидко знаходити та опрацьовувати, творчо інтерпретувати великі обсяги інформації. При цьому обробка учнями масових загальноосвітніх шкіл знайденої в мережі Інтернет та інших джерелах інформації сприяє не лише розширенню загального кругозору, а й розвитку аналітичного мислення, виробленню власних стратегій навчальної діяльності, підвищує рівень сформованості життєвих компетентностей учнів. Важливу роль в організації особистісно-орієнтованого навчання відіграють педагогічні програмні засоби, які сприяють активізації розумової діяльності учнів, сприяють підвищенню зацікавленості історією.

Організація роботи в групах, генерація ідей за допомогою «мозкової атаки», застосування методу дискусій, проведення дослідницької роботи,

проблемний виклад навчального матеріалу, застосування технології критичного мислення, складання опорних конспектів та схем дозволяє залучити до безпосередньої участі в початковому процесі кожну дитину, перетворюючи її на активного шукача шляхів і засобів вирішення навчальних проблем. Водночас досвід впровадження інтерактивних технологій свідчить про невичерпну можливість взаємного інформаційного та духовного збагачення учнів та вчителя, оскільки за особистісно-орієнтованого навчання учні не бояться ділитися своїми знаннями, думками, навіть якщо вони не збігаються з думкою вчителя чи інших учнів. Вчитель у цій ситуації постійно перебуває на шляху саморозвитку та самоосвіти, тобто розвивається та удосконалюється і професійно, і морально разом з учнями.

Досвід проведення уроків та виховних заходів на основі впровадження інноваційних технологій дозволяє досягти таких **результатів** у навчально-виховній діяльності:

- опанування широкого масиву інформації сприяє зацікавленню учнями історією Батьківщини, різними (часто протилежними) підходами до висвітлення проблемних сторінок історії, а отже – розвитку самостійного мислення, формуванню активності, здатності орієнтуватися у сучасному інформаційному просторі;
- потреба аналізу та систематизації отриманої з різних джерел інформації для підготовки виступів та мультимедійних презентацій розвиває логічне мислення, вміння планувати свою роботу, виховує творчу, мислячу особистість, яка вміє висловити власну думку і обґрунтувати її фактами;
- використання інноваційних технологій під час уроку чи виховного заходу практично завжди вимагає тісної співпраці вчителя та учнів, що сприяє встановленню інтелектуального й духовного контакту між ними, дозволяє будувати партнерські стосунки на засадах взаємоповаги, толерантності;
- безпосередня участь школярів у підготовці до заходу, можливість застосувати свої технічні навички володіння ІКТ, сприяє самоствердженню учнів, підвищенню самооцінки та впевненості у власних інтелектуальних та духовних силах.

Реалізація особистісно-орієнтованого підходу є доцільним інструментом формування та розвитку соціально активної творчої особистості сучасної людини. Підбір форм і методів роботи, а також засобів навчання має здійснюватися вчителем ретельно з урахуванням психологічних та інтелектуальних особливостей учнів. Здійснюючи такий підхід у навчанні вчитель має подбати передусім про свою психологічну готовність виступати не диктатором, а партнером учня у навчанні. Загалом такий підхід до організації навчально-виховного процесу сприяє саморозвитку і учня, і вчителя, тобто сприяє загальній модернізації та демократизації освітньої системи, сприяє оздоровленню психологічного клімату навчально-виховного процесу.

3.Індивідуальний стиль педагогічної діяльності.

Педагогічна діяльність вчителя, як і будь-яка інша діяльність, характеризується певним стилем. **Стиль діяльності** – це стала система

способів, прийомів, яка проявляється в різних умовах її здійснення. Вона обумовлюється специфікою самої діяльності, індивідуально-психологічними особливостями суб'єкта.

У загальному підході стилі педагогічної діяльності поділяються на авторитарний, демократичний та потування (ліберальний), в яких визначається їх педагогічна специфіка.

Авторитарний стиль. Учень розглядається як об'єкт педагогічного впливу, а не рівноправний партнер. Вчитель особисто вирішує, приймає рішення, встановлює жорсткий контроль за виконанням своїх вимог, використовує свої права без врахування ситуації та думок учнів, не пояснює свої дії учням. Внаслідок цього учні втрачають активність або здійснюють її тільки під керівництвом вчителя, їх ставлення характеризується низькою самооцінкою та агресивністю. При авторитарному стилі сили учнів спрямовані на психологічний самозахист, а не на засвоєння знань та особистісний розвиток.

Головними методами впливу авторитарного вчителя є наказ та повчання. Для такого вчителя характерна низька задоволеність професією та професійна нестійкість (або самозадоволення і самовпевненість). Вчителі з цим стилем керівництва головну увагу звертають на виконання нормативних документів, дотримання методичних вимог, а в педагогічному колективі найчастіше займають позицію лідера із статусом небажаного (або небажаного колеги).

Демократичний стиль. Учень розглядається як рівноправний партнер зі спілкування, колега у спільному пошуку знань. Вчитель приймає рішення разом із учнями, враховує їх думку, підтримує самостійність суджень, у ставленні до учнів враховує не тільки успішність, але й особистісні якості учнів.

Методами впливу є спонукання до дій, порада, прохання. На уроках вчителів з демократичним стилем керівництва школярі частіше відчують стан спокійного задоволення, адекватної самооцінки. Вчителі цього стилю забезпечують дотримання нормативних документів та методичних вимог без зайвого ажіотажу та з врахуванням ситуації. Вони більше уваги звертають на свої психологічні вміння, для них характерна велика професійна стійкість, задоволення своєю професією.

Ліберальний стиль. Вчитель уникає прийняття рішень, передає ініціативу колегам або учням. Організацію та контроль діяльності учнів здійснює безсистемно, проявляє нерішучість, безпринципність. У класі панує нездоровий мікроклімат, замасковані та відкриті конфлікти, можливі прояви булінгу.

За характером включеності педагога в діяльність диференціюють стилі (В.А. Кан-Калік):

- стиль захопленості педагога спільною з учнями творчою діяльністю і є вираженням відношення вчителя до своєї справи та професії;

- стиль дружнього відношення, яке служить загальним фоном та передумовою успішної взаємодії вчителя з класом (без фамільярності). Товариськість повинна бути педагогічно доцільною, не протидіяти загальній системі взаємодії педагога з учнями;

- стиль спілкування – дистанція, яка є вираженням авторитарного стилю, що позитивно впливає на зовнішні показники дисципліни, організованість учнів. але може призвести особистісних змін – конформізму, неадекватності самооцінки, зниження рівня домагань, фрустрації;

- стиль спілкування – залякування та загравання, що є свідченням професійної недосконалості педагога.

Кожному вчителю притаманний своєрідний індивідуальний стиль діяльності. Обдарована, творча людина – це завжди індивідуальність. Формування індивідуальності у педагога сприяє вихованню творчої особистості дитини.

Ознаки індивідуального стилю педагогічної діяльності: Він проявляється в:

- Темпераменті (час та швидкість реакції, індивідуальний темп роботи, емоційна реактивність);
- Характері реакцій на ті чи інші педагогічні ситуації;
- Виборі методів навчання;
- Підборі засобів виховання;
- Стилі педагогічного спілкування;
- Реакції на дії та вчинки дітей;
- Манері поведінки;
- Визначенні тих чи інших видів заохочення та покарання;
- Застосуванні засобів психолого-педагогічного впливу на дітей.

Характеристики індивідуального стилю діяльності педагога

1. Змістовні характеристики стилю:

- Орієнтація вчителя: на процес навчання, на результат навчання та на процес і результат навчання;
- Адекватність (неадекватність) планування навчально-виховного процесу;
- Оперативність (консервативність) у використанні засобів і способів педагогічної діяльності;
- Рефлексивність – інтуїтивність.

Динамічні характеристики стилю:

- Гнучкість – традиційність;
- Імпульсивність – обережність;
- Стійкість – нестійкість щодо ситуації, яка змінюється;
- Стабільне емоційно-позитивне ставлення до учнів – нестійке емоційне ставлення;
- Наявність особистісної тривожності – її відсутність;
- Спрямованість рефлексії на себе – на обставини – на інших.

Результативні характеристики стилю:

- Однорідність – неоднорідність рівня знань учнів;
- Стабільність – нестійкість в учнів навичок учіння;
- Високий – середній – низький рівень інтересу до предмета.

На основі даних характеристик виділяють **типи індивідуальних стилів:**

1. **Емоційно-імпрізований стиль (ЕІС).** Вчителя з ЕІС вирізняє переважна орієнтація на процес навчання. Пояснення нового матеріалу такий

вчитель буде логічно, цікаво, але в процесі пояснення у нього відсутній зворотній зв'язок з учнями. Під час опитування вчитель з ЕІС звертається до великої кількості учнів, в основному сильних, які його цікавлять, опитує їх у швидкому темпі, задає неформальні питання, але мало дає їм говорити, не чекаючи, поки вони сформулюють відповідь самостійно. Для вчителя з ЕІС характерно недостатньо адекватне планування навчально-виховного процесу, для викладання на уроці він вибирає найбільш цікавий матеріал: не такий цікавий, але важливий, залишає на самостійне вивчення учнями. В діяльності вчителя з ЕІС недостатньо представлені закріплення та повторення учбовою матеріалу, контроль знань учнями. Вчителів з ЕІС відрізняє висока оперативність, використання великого арсеналу різноманітних методів навчання. Він часто практикує колективні обговорення, стимулює спонтанні висловлювання учнів. Для вчителя з ЕІС характерне невміння проаналізувати особливості та результативність своєї діяльності на уроці.

2. **Емоційно-методичний стиль (ЕМС).** Для вчителя з ЕМС характерні орієнтація на процес і результати навчання, адекватне планування навчально-виховного процесу, висока оперативність, деяка перевага інтуїтивності над рефлексивністю. Орієнтуючись як на процес, так і на результати навчання, вчитель адекватно планує навчально-виховний процес, поетапно відпрацьовує весь навчальний матеріал, уважно слідкує за рівнем знань всіх учнів (як сильних, так і слабких), в його діяльності постійно представлені закріплення і повторення навчального матеріалу, контроль знань учнів. Такого вчителя відрізняє висока оперативність, він часто змінює види робіт на уроці, практикує колективні обговорення. Використовуючи багатий арсенал методичних прийомів при обробці навчального матеріалу, прагне активізувати дітей не зовнішньою розважальністю, а справді зацікавити особливостями самого предмету.

3. **Розмірковуюче-імпровізаційний стиль (РІС).** Для вчителя з РІС характерні орієнтація на процес і результати навчання, адекватне планування навчально-виховного процесу. В порівнянні з вчителями емоційних стилів, вчитель з РІС проявляє меншу винахідливість у підборі і варіюванні методів навчання, не завжди може забезпечити високий темп роботи, менше практикує колективні обговорення, скорочує час спонтанних висловлювань під час уроку, ніж вчителі з емоційним стилем. Учитель з РІС менше говорить сам, особливо під час опитування, та прагне впливати на учнів непрямим шляхом (за допомогою підказок, уточнень і т.д.), дає можливість учням детально оформити відповідь.

4. **Розмірковуючо-методичний стиль (РМС).** Орієнтуючись переважно на результати навчання і адекватно плануючи навчально-виховний процес, вчитель з РМС проявляє консерватизм у використанні засобів педагогічної діяльності. Висока методичність (систематичність закріплення, повторення навчального матеріалу, контроль знань учнів) поєднується з невеликим, стандартним набором методів навчання, перевагою репродуктивної діяльності учнів, рідким проведенням колективних обговорень. Під час опитування вчитель з РМС звертається до невеликої кількості учнів, дає

кожному багато часу на відповідь, особливу увагу приділяє слабким учням. Для вчителя з РМС характерна в цілому рефлексивність.

Література:

1. Баханов К.О. Професійний довідник вчителя історії. / К.О. Баханов. – Х.: Вид.група «Основа», 2012. – 239 с.: табл. – (Серія «Професійний довідник»).
2. Вимоги до уроку в спеціальній школі для дітей з вадами інтелекту / Укл. Миронова С.П. // Методичні рекомендації. - Кам'янець- Подільський, 1998. – 24с.
3. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Посібник вчителя./ Ф.Л. Левітас, О.О. Салата. – Х.: Вид.група «Основа», 2006. – 96 с. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство», Вип. 8 (32)).
4. Методика викладання історії в допоміжній школі: методичні рекомендації/ упорядники – Гіренко Н.А., доцент кафедри методики корекційної освіти, Гришин Ю.І., вчитель допоміжної школи № 4, м.Донецьк, Липа В.О., доцент кафедри корекційної педагогіки та спеціальної психології. – Слов'янськ: СДПУ, 2010. – 157 с.
5. Пометун О. Методика навчання історії в школі/О.І. Пометун, Г.О. Фрейман. — К.: «Генеза» 2005. —328 с.
6. Петрова Л.В. Методика преподавания истории в специальной (коррекционной) школе VIII вида: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. — М.: Гуманит. изд. центр ВДОС, 2003. — 208 с. — (Коррекционная педагогика).